

Бенедик Ю. Ю.,

магістр Національного університету “Острозька академія”

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

У статті автором розкрито сутність капіталу підприємства та визначено основні напрямки вдосконалення управління процесом формування капіталу підприємства на основі його оцінки та ефективності використання.

Розвиток ринкових відносин в Україні супроводжується якісними структурними зрушеннями у бік інтенсифікації виробництва, пошуку джерел їх фінансування та підвищення ефективності використання. За цих умов важливим фактором подальшого розвитку будь-якого підприємства є грошові надходження, що перевищують його платежі. Від наявності або відсутності коштів буде в кінцевому підсумку залежати можливість функціонування підприємства, його конкурентоспроможність та фінансовий стан. Тому актуальність теми на даному етапі розвитку економіки вимагає врахування особливостей управління формуванням капіталу підприємства, визначення оптимального співвідношення власних та залучених коштів і застосування отриманих знань на практиці.

В сучасній економічній літературі велика увага приділяється саме фінансовому менеджменту формування капіталу підприємства. Серед відомих вчених, які вивчають ці питання є Брігхем Є., Бланк І.А., Воробйов Ю.М., Кірейцев Г.Г., Ковалев В.В., Стоянова Е.С. та інші. Проте виникає потреба у поглибленні дослідження напрямків забезпечення покращення фінансового менеджменту формування капіталу підприємства.

Метою дослідження є визначення основних напрямків вдосконалення управління процесом формування капіталу підприємства на основі його оцінки та ефективності використання на прикладі ТОВ “Укрінтерм” за 2004-2006 роки.

Науковою думкою протягом багатьох століть досліджується сутність економічної категорії “капітал” (від лат. capitalis

– головний, основний). Перше наукове визначення капіталу дав Аристотель. Сутність його він пов'язував, з одного боку, з майном, з володінням, а з іншого – з мистецтвом забезпечувати достаток, або з такою діяльністю, яка спрямована на отримання прибутку на зроблені вкладення [8, с. 173].

У подальших дослідженнях капітал розглядався як сукупність засобів виробництва, що приносять дохід власнику цих засобів; як запас, що використовується для господарських потреб і приносить дохід; як сукупність речей, без яких виробництво не могло здійснюватися, але які не є безплатними дарами природи [3, с. 237].

Під загальним поняттям “капітал підприємства” розуміють різні його види, які характеризуються десятками термінів. Проведемо систематизацію видів капіталу підприємства за найбільш важливими класифікаційними ознаками (рис. 1).

Розглянуті види капіталу тісно пов'язані між собою і свідчать про складність економічної категорії “капітал” з теоретичного та практичного погляду.

Щодо управління формуванням капіталу підприємства, то воно належить до основних завдань фінансового менеджера на будь-якому підприємстві, оскільки обсяг, структура та вартість капіталу суттєво впливають на основні показники фінансово-господарської діяльності даного підприємства та в цілому на ефективність його функціонування. Управління формуванням капіталу – це система принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних з оптимальним його формуванням з різноманітних джерел, а також забезпеченням ефективного його використання у різних видах господарської діяльності підприємства [4, с. 259].

ТОВ “Укрінтерм”, створене 17 лютого 1994 року, працює на ринку автономних систем опалювання та водопостачання і є вітчизняним лідером в даній галузі. Аналізуючи активи та пасиви підприємства, приходимо до висновку, що в структурі активу балансу у відсотковому відношенні до валюти балансу лівову частку займають оборотні активи (табл. 1, табл. 2). Проте, протягом досліджуваного періоду спостерігається тенденція зменшення частки оборотних активів та зростання частки необоротних активів, що оцінюється позитивно, оскільки підприємство розширює своє виробництво.

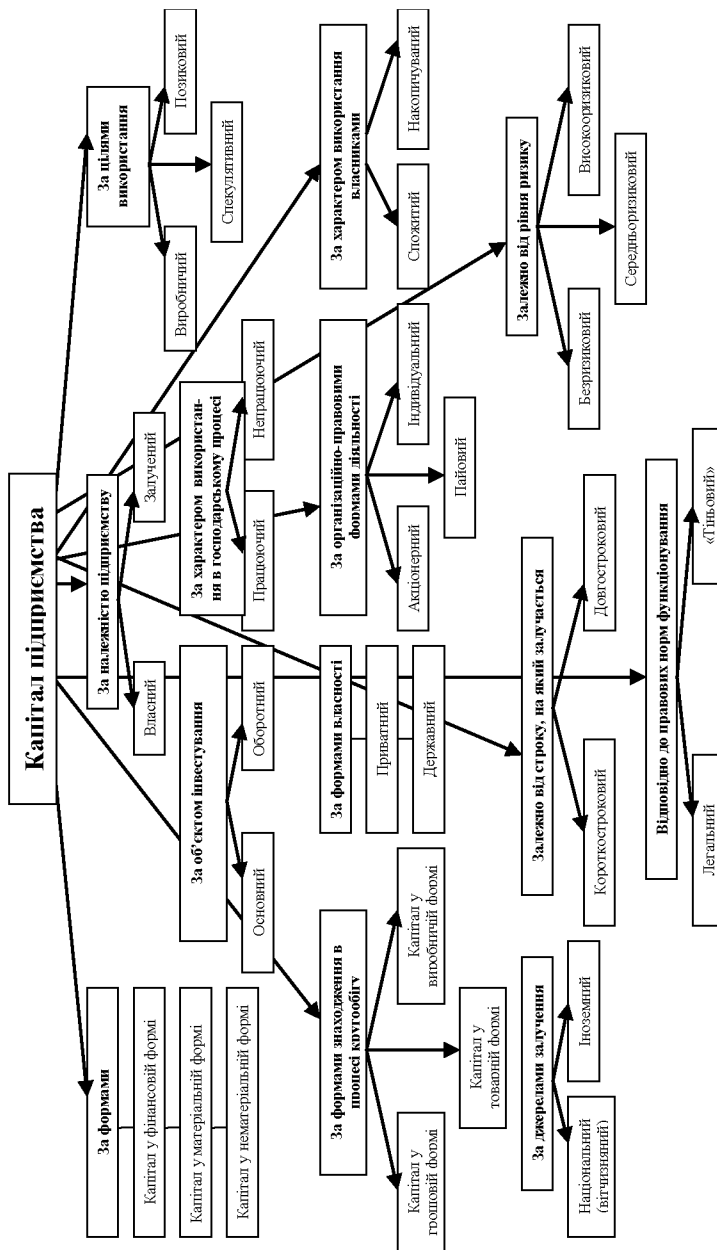

Рис.1. Види капіталу підприємства

Таблиця 1.
Динаміка активів ТОВ "Укрінтерм" за 2004-2006 роки

Показники	Роки			Абсолютний приріст, тис. грн.		Темп росту, %	
	2004	2005	2006	05-04	06-05	05/04	06/05
Актив балансу:							
1. Необоротні активи, тис. грн.	2898,6	4848,0	6308,8	1949,4	1460,8	167,25	130,13
У % до валюти балансу	12,51	19,60	23,56	-	-	-	-
2. Оборотні активи, тис.грн.	20270,4	19888,2	20468,5	-382,2	580,3	98,11	102,92
У % до валюти балансу	87,49	80,4	76,44	-	-	-	-
3. Витрати майбутніх періодів, тис.грн.	-	-	-	-	-	-	-
Баланс, тис.грн.	23169,0	24736,2	26777,3	1567,2	2041,1	106,76	108,25

Щодо абсолютного приросту та темпів росту, то збільшення необоротних активів у період з 2004 року по 2005 рік на 1949,4 тис. грн., або 67,25% було більшим порівняно з періодом з 2005 по 2006 роки, коли їх величина збільшилася лише на 1460,8 тис. грн., 30,13%. Величина ж оборотних активів у 2005 році зменшилась порівняно з 2004 роком на 382,2 тис. грн. Проте в 2006 році ситуація змінилась і абсолютний приріст оборотних активів становив 580,3 тис. грн., або 2,92% порівняно з 2005 роком.

До складу пасиву підприємства входять власний капітал, частка якого коливається в межах 56,73 – 62,81 відсотка за досліджуваний період та поточні зобов'язання (43,27-37,19%) (табл.6).

Щодо власного капіталу, як основного джерела пасиву балансу, то його величина у валюті балансу зростає, що оцінюється позитивно, оскільки зростає фінансова стійкість підприємства. Хоча в абсолютному вираженні абсолютний приріст власного капіталу за 2006 рік – 1787,4 тис. грн., 11,89% є меншим в порівнянні з 2005 роком – 1887,8 тис. грн., 14,37%.

Таблиця 2.
Динаміка пасивів ТОВ “Укрінтерм” за 2004-2006 роки

Показники	Роки			Абсолютний приріст, тис. грн.		Темп росту, %	
	2004	2005	2006	05-04	06-05	05/04	06/05
Пасив балансу:							
1. Власний капітал, тис. грн.	13143,3	15031,1	16818,5	1887,8	1787,4	114,37	111,89
У % до валюти балансу, тис.грн.	56,73	60,77	62,81	-	-	-	-
2. Забезпечення наступних витрат і платежів, тис.грн.	-	-	-	-	-	-	-
У % до валюти балансу	-	-	-	-	-	-	-
3. Довгострокові зобов'язання, тис.грн.	-	-	-	-	-	-	-
4. Поточні зобов'язання, тис.грн.	10025,7	9705,1	9958,8	-320,6	253,7	96,80	102,61
У % до валюти балансу	43,27	39,23	37,19	-	-	-	-
5. Доходи майбутніх періодів, тис.грн.	-	-	-	-	-	-	-
Баланс, тис.грн.	23169,0	24736,2	26777,3	1567,2	2041,1	106,76	108,25

Іншим значним джерелом формування пасивів є поточні зобов'язання. Їх частка у валюті балансу зменшується, що теж оцінюється позитивно. Проте щодо абсолютного вираження, то в 2005 році величина поточних зобов'язань зменшилася на 320,6 тис. грн. порівняно з 2004 роком, а в 2006 році збільшилась на 253,7 тис. грн., або 2,61% в порівнянні з 2005 роком.

Отже, проаналізувавши баланс ТОВ “Укрінтерм”, можна сказати, що на підприємстві протягом досліджуваного періоду спостерігаються позитивні тенденції щодо збільшення валюти балансу, яка постійно зростає (у 2005 році порівняно з 2004 роком зросла на 1567,2 тис. грн., або на 6,76%, а в 2006 році порівняно з

2005 роком на 2041,1 тис. грн., або 8,25%), що в свою чергу створює резерви для майбутнього зростання обсягів виробництва підприємства, а отже і для його подальшого розвитку.

Проаналізувавши пасиви балансу та статтю власний капітал за досліджувані роки, можемо зробити висновки, що у 2005 році в порівнянні до 2004 року зростання відбулось на 14,36 %, а у 2006 до 2005 року – на 11,89 %. На зростання капіталу впливають зміни по активам та борговим зобов'язанням. У 2005 році в порівнянні до 2004 року активи зростають на 65 %, а зобов'язання зменшуються на 3,2 %, а у 2006 році величина активів зростає на 27,17 %, а боргові зобов'язання на 2,92 %. Так, власний капітал збільшується за досліджуваний період на 11,89 % в цілому (табл.3).

Щодо структури власного капіталу, то за 2004-2006 роки статутний капітал і інший додатковий капітал підприємства не зазнавали змін і становили 6444,50 тис.грн. та 58,00 тис.грн. відповідно. Так, на зміну власного капіталу ТОВ “Укрінтерм” за 2004-2006 роки впливає зміна резервного капіталу та нерозподіленого прибутку. Простежується позитивна тенденція до зростання показника резервного капіталу. Так, у 2005 році показник зріс порівняно з попереднім роком на 2258,10 тис. грн., або на 51,52 %. У 2006 резервний капітал зріс до 2005 на 1879,80 тис.грн. або на 28,31 %.

Таблиця 3.

Динаміка та структура власного капіталу підприємства ТОВ “Укрінтерм” за 2004-2006 роки

Показники	Роки			Абсолютний приріст, тис. грн.		Темп росту, %	
	2004	2005	2006	05-04	06-05	05/04	06/05
Статутний капітал	6444,50	6444,50	6444,50	0,00	0,00	100,00	100,00
У % до власного капіталу	49,03	42,87	38,32	-6,16	-4,56	-	-
Інший додатковий капітал	58,00	58,00	58,00	0,00	0,00	100,00	100,00

У % до власного капіталу	0,44	0,39	0,34	-0,06	-0,04		
Резервний капітал	4382,70	6640,80	8520,60	2258,10	1879,80	151,52	128,31
У % до власного капіталу	33,35	44,18	50,66	10,83	6,48	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	2258,10	1887,80	1795,40	-370,30	-92,40	83,60	95,11
У % до власного капіталу	17,18	12,56	10,68	-4,62	-1,88	-	-
Власний капітал	13143,30	15031,10	16818,50	1887,80	1787,40	114,36	111,89

Щодо нерозподіленого прибутку, то його величина у 2005 році зменшилась у порівнянні з 2004 роком на 370,30 тис.грн. або на 16,4 %. Зміна даного показника у 2006 році відповідно до 2005 року була меншою і становила 92,40 тис.грн. або 4,89%.

Прослідкувавши за динамікою власного та залученого капіталу підприємства (табл. 4), можемо прийти до висновків, що у 2005 році порівняно з 2004 величина власного капіталу зростає на 1887,80 тис. грн. або 14,36%. Щодо залученого капіталу підприємства, то в період з 2004 по 2005 рік він зменшився на 320,60 тис. грн. або 3,2%. У 2006 році ситуація дещо змінилась: власний капітал продовжував зростати, проте меншими темпами порівняно з 2005 роком лише на 11,89% або на 1787,4 тис. грн.; величина залученого капіталу збільшилась на 2,61% або на 253,7 тис. грн.

Таблиця 4
Динаміка власного та залученого капіталу ТОВ "Укрінтерм"
за 2004-2006 роки

Показники	Роки			Абсолютний приріст, тис. грн.		Темп росту, %	
	2004	2005	2006	05-04	06-05	05/04	06/05

Власний капітал	13143,30	15031,10	16818,50	1887,80	1787,40	114,36	111,89
У % до капіталу підприємства	56,73	60,77	62,81	-	-	-	-
Залучений капітал	10025,7	9705,1	9958,8	-320,60	253,70	96,80	102,61
У % до капіталу підприємства	43,27	39,23	37,19	-	-	-	-
Капітал підприємства	23169	24736,2	26777,3	1567,2	2041,1	211,16	214,5

Частка власного капіталу у структурі капіталу підприємства за досліджуваний період зростає з 56,73% у 2004 році до 62,81% у 2006 році, а залученого зменшується від 43,27% у 2004 році до 37,19% у 2006 році. Дані тенденції є позитивними, оскільки сприяють розвитку підприємства, збільшуючи його капітал та величину прибутку, яка теж зростає за досліджуваний період.

Тепер проаналізуємо групи показників, про які говорилося вище, щоб з'ясувати практичні аспекти ефективності фінансового менеджменту формування капіталу ТОВ "Укрінтерм". Показники фінансової стійкості (табл. 5) дають можливість зробити наступні висновки. З коефіцієнта автономії видно, що частка власного капіталу в майні підприємства складає відповідно в 2004 – 2006 роках: 57%, 61%, 63%, а це означає що підприємство вчасно розраховується за своїми зобов'язаннями, ефективно використовує власний капітал і не залежить від позикових коштів.

Таблиця 5.
Показники фінансової стійкості ТОВ "Укрінтерм"
за 2004-2006 роки

№ п/п	Показники	Роки			Абсолютний приріст		Темп росту, %	
		2004	2005	2006	05-04	06-05	05/04	06/05

1	Коефіцієнт автономії	0,57	0,61	0,63	0,04	0,02	107,12	103,36
2	Коефіцієнт фінансової залежності	1,76	1,65	1,59	-0,12	-0,05	93,36	96,75
3	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,78	0,68	0,62	-0,10	-0,05	86,91	92,24
4	Коефіцієнт фінансової стабільності	1,31	1,55	1,69	0,24	0,14	118,14	109,04
5	Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу	0,76	0,65	0,59	-0,12	-0,05	84,64	91,71
6	Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,57	0,61	0,63	0,04	0,02	107,12	103,36
7	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,43	0,39	0,37	-0,04	-0,02	90,67	94,79

Коефіцієнт фінансової залежності перевищує 1, що є позитивним. Отримане ж його значення означає, яка сума майна припадала на 1 грн. власних коштів, і цей показник у 2005 році зменшився на 6,64%, а в 2006 – на 3,25%.

Розглянувши коефіцієнт маневреності власного капіталу, який становив: 78% у 2004 році, 68% у 2005 році та 62% у 2006 році, маємо можливість стверджувати, що ступінь мобільності власних засобів підприємства є досить доброю – складає більше 69% в середньому. Про стабільний фінансовий стан підприємства свідчить коефіцієнт стабільності, який значно перевищує нормативне значення – 1 і складає в середньому 1,52%.

Коефіцієнт концентрації власного капіталу складає в середньому більше 60% і свідчить, що підприємство стійке, стабільне і відносно незалежне від позикових коштів.

Показники ліквідності та платоспроможності, які подано у таблиці 6, дозволяють зробити висновки щодо ліквідності та платоспроможності досліджуваного підприємства, а отже і ефективності управління формуванням його капіталу. Так, коефіцієнт покриття, який дає загальну оцінку ліквідності активів має в середньому значення 2,04 (по роках спостерігається зростання даного показника), що означає, що 2,04 грн. поточних активів підприємства припадає на 1 грн. поточних зобов'язань.

Оскільки поточні активи перевищують за величиною поточні зобов'язання, то функціонування підприємства є успішним.

Значення коефіцієнта швидкої ліквідності в середньому становить 0,62 і хоча це є негативним, тому що в літературі орієнтовне нижнє значення цього коефіцієнта становить 1, але ця оцінка носить умовний характер. Проте отримане значення коефіцієнта означає, що на кожну гривню поточної заборгованості припадає 62 копійки ліквідних активів. Так як на даному підприємстві основну частину займає саме торгівля (продаж продукції, то в торгівлі цей коефіцієнт невисокий, оскільки велика частина грошових коштів вкладається в запаси.

Таблиця 6.
Показники ліквідності та платоспроможності
ТОВ "Укрінтерм" за 2004-2006 роки

№ п/п	Показники	Роки			Абсолютний приріст, тис. грн.		Темп росту, %	
		2004	2005	2006	05-04	06-05	05/04	06/05
1	Коефіцієнт покриття загальний	2,02	2,05	2,06	0,03	0,01	101,36	100,30
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,58	0,60	0,68	0,02	0,08	103,45	113,33
3	Робочий капітал	10244,70	10183,10	10509,70	-61,60	326,60	99,40	103,21
4	Коефіцієнт забезпеченості за кредитами	1,06	1,05	1,05	0,00	0,00	99,89	99,59

Показник робочого капіталу свідчить про те, що підприємство здатне не тільки сплатити поточні борги, але й має у своєму розпорядженні фінансові ресурси для розширення діяльності і здійснення інвестицій, а для оцінки даного показника необхідно порівнювати його з аналогічними показниками інших підприємств.

Коефіцієнт забезпеченості за кредитами показує ступінь захищеності кредиторів від несплати відсоткових платежів. Отож, стабільність даного показника у 2005 та 2006 роках порівняно з аналогічним коефіцієнтом 2004 року свідчить про зменшення

витрат підприємства на виплату відсотків за кредити та високий ступінь захищеності кредиторів від несплати ТОВ “Укрінтерм” відсоткових платежів.

В умовах обмеженості ресурсів підприємству треба обирати оптимальне співвідношення між набором економічних ресурсів та обсягами виробництва. Передумовою цього вибору є проведення аналізу ділової активності підприємства за допомогою ряду показників, які наведено у таблиці 7.

Так, щодо коефіцієнта обертання дебіторської заборгованості, то він показує що дані грошові кошти в 2004 році здійснили 57 оборотів, в 2005 році – 58, а в 2006 році – 75 оборотів. Щодо обертання кредиторської заборгованості то в 2004 році – 4, 2005 році – 7, 2006 р. – 8 оборотів. Як видно з вище охарактеризованих показників, то підприємство швидше розраховуються за власними зобов'язаннями порівняно з його дебіторами. Це й підтверджують показники середнього строку обороту дебіторської заборгованості. Щодо обертання власного капіталу, то спостерігається незначне коливання даного показника, так у 2004 році він становив 3,1 обороти, в 2005 році – 4,2 обороти, в 2006 р. – 5,04 обороти.

Таблиця 7.
Показники ділової активності ТОВ “Укрінтерм”
за 2004-2006 роки

№ п/п	Показники	Роки			Абсолютний приріст, тис. грн.		Темп росту,%	
		2004	2005	2006	05-04	06-05	05/04	06/05
1	Обертання дебіторської заборгованості	57,13	58,19	75,30	1,05	17,11	101,85	129,41
2	Середній строк обороту дебіторської заборгованості	29,75	6,19	4,78	-3,56	-1,41	63,45	77,28
3	Обертання кредиторської заборгованості	4,07	7,12	8,53	3,05	1,41	175,01	119,81
4	Обертання власного капіталу	3,10	4,20	5,04	1,09	0,85	135,31	120,16

Розрахувавши і проаналізувавши показники діяльності ТОВ “Укрінтерм” за 2004-2006 роки можемо стверджувати, що фінансовий стан підприємства є стійким.

Щодо показників рентабельності, то відповідно до таблиці 8 рентабельність власного капіталу в середньому становить 0,37 або 37 %. Найвища рентабельність власного капіталу спостерігається у 2005 році і становить 0,57, тоді як найнижча – у 2006 році – 0,22, що вказує на зниження ефективності вкладення коштів до даного підприємства. На зниження рентабельності власного капіталу впливає негативна тенденція до зменшення чистого прибутку (від 288,3 тис.грн. у 2004 році до 89,3 тис. грн. у 2006 році).

Рентабельність власного оборотного капіталу є високою і за 2004-2006 роки є в середньому 2,27, що показує, що на гривню вкладеного власного оборотного капіталу підприємство в середньому за дані роки отримує 1,27 грн. прибутку.

Найнижчий рівень рентабельності власного оборотного капіталу спостерігається у 2006 році і становить 1,14, що менше за попередній рік на 1,76 або на 60,62 % (у 2005 році становила 2,90).

Таблиця 8.
Рентабельність капіталу ТОВ “Укрінтерм” за 2004-2006 роки

№ п/п	Показники	Роки			Відхилення 2005-2004 рр.		Відхилення 2006-2005 рр.	
		2004	2005	2006	05-04	06-05	05/04	06/05
1	Рентабельність власного капіталу	0,38	0,52	0,22	0,14	136,95	-0,30	42,76
2	Рентабельність власного оборотного капіталу	2,76	2,90	1,14	0,14	105,05	-1,76	39,38
3	Рентабельність перманентного капіталу	0,38	0,52	0,22	0,14	136,95	-0,30	42,76
4	Рентабельність авансованого капіталу	0,21	0,20	0,08	-0,01	97,25	-0,12	42,17

Оскільки підприємство не застосовує довгострокових зобов'язань, то перманентна рентабельність капіталу дорівнює рентабельності власного капіталу.

Рентабельність авансованого капіталу щороку знижується. Так, у 2004 році вона становила 0,21, то у 2006 році – 0,08. Потрібно звернути увагу на різке зниження: у 2006 році даний показник зменшився до попереднього року на 0,12 або на 57,83 %.

Ще одним інформативним показником серед показників ліквідності та платоспроможності, а саме структури капіталу є коефіцієнт фінансового левереджу (фінансовий механізм використання позикового фінансування для збільшення рентабельності власного капіталу). Оскільки ТОВ “Укрінтерм” не має довгострокових зобов'язань протягом всього досліджуваного періоду, то даний показник дорівнює 0.

Отже, фінансовий стан досліджуваного нами підприємства є стійким про що свідчать проаналізовані нами вище показники фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності, ділової активності й рентабельності капіталу ТОВ “Укрінтерм”. А це ще раз доводить що процес управління формуванням капіталу підприємства проводиться на належному рівні. Проте для вдосконалення управління процесом формування капіталу на ТОВ “Укрінтерм” варто звернути увагу на:

- збільшення обсягів випуску та реалізації продукції (робіт, послуг) за рахунок впровадження ефективної маркетингової політики, яка б сприяла розширенню ринків збуту продукції, залученню нових вітчизняних та іноземних споживачів;
- зниження собівартості та витрат на виробництво продукції;
- збільшення асортименту (структури) продукції;
- покращення фінансової та інвестиційної діяльності підприємства;
- впровадження досягнень науково-технічного прогресу.

Таким чином, основними способами покращення управління підприємством та формування його капіталу за допомогою аналізу його активу є використання інструментів фінансового менеджменту щодо відповідних складових активу. При цьому внутрішню політику підприємства, зокрема вибір стратегії фінансування оборотних активів, слід узгоджувати із зовнішніми умовами, зокрема нестабільністю вітчизняного законодавства.

Отже, застосовуючи різні методи (збільшуючи величину прибутку, застосовуючи фінансово-кредитні методи, здійсню-

ючи ефективно управління процесом формування капіталу підприємства) ТОВ “Укрінтерм” має можливість збільшити власні кошти і тим самим забезпечити прибуткову діяльність.

Для того щоб і надалі тримати лідерство на ринку автономного тепловодопостачання та для подальшого процвітання підприємство повинно зміцнити свої позиції за кордоном, а також важливим є вжиття заходів щодо розширення кола масового споживача та охоплення сервісними послугами всього спектру продукції, яка виробляється. Для цього підприємство планує застосувати широкий спектр рекламних заходів.

Не дивлячись на злети і падіння підприємства, політика філософії бізнесу ТОВ “Укрінтерм” залишається незмінною – це постійний пошук нових напрямків у розвитку виробництва, створення нових робочих місць, залучення нових високоякісних та енергозберігаючих технологій в будівництві, що дасть можливість вийти на новий рівень споживання енергії в державі.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 “Баланс”// www.teraudit.com.ua
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 “Звіт про фінансові результати”// www.teraudit.com.ua
3. Александрова М.М., Виговська К.Г., Кірейцев Г.Г. Фінанси підприємств. – К.: Кондор, 2002. – 375 с.
4. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: Учебный курс. – К.: “Ника-Центр”, 2001. – 528 с.
5. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні: Навчально-практичний посібник / За ред. С.Ф. Голова, ТОВ “Баланс-Клуб”, 2000. – 768 с.
6. Економічний аналіз. За редакцією Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП “РУТА”, 2003. – 137 с.
7. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. – К.: Знання, 2001. – 198 с.
8. Рясних Є.Г. Основи фінансового менеджменту. – Хмельницький, 2000. – 245 с.
9. www.rada.gov.ua
10. www.teraudit.com.ua
11. www.uit.com.ua Ам